

Wiad. entomol.	18 (2): 99-102	Poznań 1999
----------------	----------------	-------------

Synanthedon loranthi (KRÁLIČEK, 1966), nowy dla Polski gatunek
przeziernika (*Lepidoptera: Sesiidae*)

Synanthedon loranthi (KRÁLIČEK, 1966), a species of clearwing moth
new to the Polish fauna (*Lepidoptera: Sesiidae*)

MAREK HOŁOWIŃSKI¹, MAREK MIŁKOWSKI²

¹22-233 Macoszyn

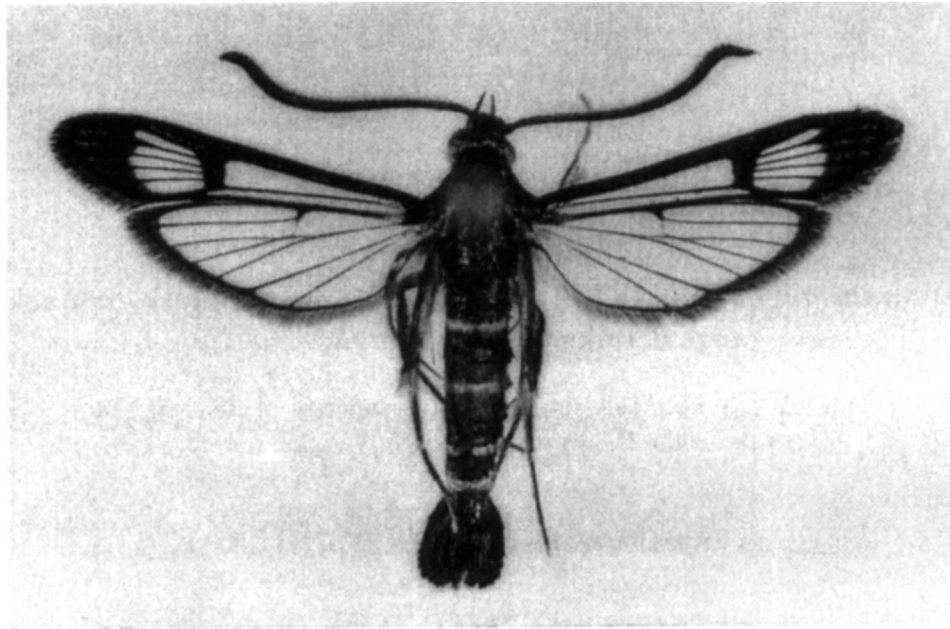
²ul. Królowej Jadwigi 19/21, 26-600 Radom

ABSTRACT: *Synanthedon loranthi* (KRÁLIČEK, 1966) a species new to the Polish fauna, was found in Kozienice Forest (Mazowiecka Lowland) in 1998.

KEY WORDS: *Lepidoptera*, *Sesiidae*, *Synanthedon loranthi*, faunistic, Poland.

Synanthedon loranthi (KRÁLIČEK, 1966) został wyodrębniony z *Synanthedon cephiiformis* (OCHSENHEIMER, 1808). Jedną z ważniejszych cech, różniących oba gatunki motyli jest kształt plamki dyskoidalnej na tylnych skrzydłach. Jest ona u *S. loranthi* wyraźnie węższa niż u *S. cephiiformis*. Inną istotną cechą, jest zabarwienie najbardziej zewnętrznej krawędzi bioder pierwszej pary odnóży, które u *S. cephiiformis* są żółte na całej krawędzi, natomiast u *S. loranthi* żółte są maksymalnie w 4/5 części, licząc od podstawy. Pozostałe różnice w budowie zewnętrznej oraz między aparatami kopulacyjnymi podają KRÁLIČEK (1966) i LAŠTŮVKA (1983).

Oprócz wyraźnych różnic morfologicznych, *S. loranthi* i *S. cephiiformis* mają odmienną biologię. *S. loranthi* żeruje w nasadowej części pasożytów roślinnych – gązewniku europejskim *Loranthus europeus* L., stąd pochodzi nazwa gatunkowa przeziernika oraz na jemiolach *Viscum* L. Według dostęp-

Fot. (Phot.) *Synanthedon loranthe* (KRÁLIČEK, 1966) – samiec (male).

nych danych, *S. loranthe* preferuje jemiołę *Viscum album* ssp. *austriacum* (WIESB.) VOLLM, związaną z drzewami iglastymi, głównie sosną i jodłą (KRISTAL 1990; SOBCZYK 1996).

S. cephiiformis żeruje pod korą, na pniach i gałęziach jodły pospolitej *Abies alba* (MILL.). Najchętniej zasiedla miejsca wokół rakowatości, wywołanych przez grzyba *Melampsorella caryophyllacearum* (SCHR.). Zasiedla również zranienia mechaniczne (KRISTAL 1990; SOBCZYK 1996).

S. loranthe występuje w południowo-środkowej i zachodniej Europie. Obejmuje swoim zasięgiem półwysep Bałkański, Węgry, Słowację, Czechy, Austrię, Szwajcarię, Niemcy, Francję i Hiszpanię (LAŠTŮVKA, LAŠTŮVKA 1995).

W Polsce *S. loranthe* został stwierdzony w Puszczy Kozienickiej na dwóch stanowiskach:

– Augustów (UTM: EC30), 28 IV 1998, 1♀ ex larva, z dwóch żerowisk zebranych 18 II 1998, ze świeżych pędów jemioły *Viscum album* ssp. *austriacum* (WIESB.) VOLLM, odciętych od konara sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* L.

– okolice rez. „Ciszek” (UTM: EC20), 26 V 1998, 1♂ ex larva (Fot.); 3 VII 1998, 1♂ ex larva, z żerowisk zebrnych 22 II 1998, także z pędów jemioli *Viscum album* ssp. *austriacum* (WIESB.) VOLL, odciętych od gałęzi sosny zwyczajnej *Pinus sylvestris* L.

Larwy *S. loranthe* żerują w bardzo charakterystyczny sposób, trudny do pomylenia z żerowiskami innych owadów rozwijających się na jemioli. Żerowisko znajduje się bardzo płytko, pod nie zdrewniałą tkanką okrywającą i obejmuje najczęściej 1 – 2 człony rośliny. Chodnik jest początkowo płotowaty, później larwa drąży wąski kanał wzdłuż pędu, w miękkiej warstwie przyobwodowej. Miejscami dochodzi do zewnątrz i z otworów wydobywają się grudki kału z przędzą. Rozwój trwa 1 rok, a w niesprzyjających warunkach przedłuża się do 2 lat. Rozwój *S. loranthe* odbywa się w żywych jemiolach, rosnących na gałęziach sosen, głównie w koronach drzew. Dlatego też, żerowiska jak i postacie dorosłe są trudne do zaobserwowania. Jedną ze skutecznych metod stwierdzenia przeziernika jest przegląd drzew przy pracach zrębowych, najlepiej w końcu zimy. W tym okresie żerowiska *S. loranthe* są już dobrze widoczne.

Istnieje duże prawdopodobieństwo znalezienia tego motyla w południowo-wschodniej części kraju, chociażby w Puszczy Sandomierskiej lub Niepołomickiej, gdzie jemiola bardzo silnie opanowuje drzewostany sosnowe.

Autorzy składają podziękowania mgr Markowi BĄKOWSKIEMU za pomoc merytoryczną oraz dr hab. Jerzemu M. GUTOWSKIEMU za inspiracje do pracy.

SUMMARY

Synanthedon loranthe (KR.) (*Lepidoptera*: *Sesiidae*) a species new to the Polish fauna was found in Augustów and near „Ciszek” reserve in Kozienice Forest. Imagines were reared from the larvae found in branches of mistletoe *Viscum album* ssp. *austriacum* (WIESB.) VOLL, colonising common pine *Pinus sylvestris* L. Both, preimaginal stages and adults are difficult to observe because of life cycle connected with tree crown.

PIŚMIENNICTWO

- LAŠTŮVKA Z., 1983: Morfologie a biologie nesýtek *Synanthedon cephiformis* (O.) a *S. loranthe* (KR.) (*Lepidoptera*, *Sesiidae*). Acta univ. agric. Brno, fac. agron. **31** (3): 143-158.
- LAŠTŮVKA Z., LAŠTŮVKA A., 1995: An illustrated key to European *Sesiidae* (*Lepidoptera*). Faculty of Agronomy MUA, Brno. 174 ss.

- KRÁLIČEK M., 1966: Neue Glasflügler-Art. Der Gattung *Aegeria* F. Aus Südmähren (*Sesiidae*, *Lep.*). Acta Mus. Moraviae, Sci. Nat., **51**: 231-236.
- KRISTAL P. M., 1990: *Synanthedon loranthe* (KRÁLIČEK, 1966) auch in Deutschland (*Lepidoptera*, *Sesiidae*). Nachr. Entomol. Ver. Apollo, Frankfurt, N. F., **11**: 61-74.
- SOBCZYK T., 1996: *Synanthedon loranthe* (KRÁLIČEK, 1966) in Ostdeutschland (*Lep.*, *Sesiidae*). Ent. Nachr. Ber. **40**: 49-51.